

Prvi od dvaju tekstova Kataloga posvećenih izložbenim predmetima napisao je Željko Brguljan (»Zavjetni darovi bokeljskih pomoraca u crkvama Kotorske biskupije«, 13–40). U uvodnome dijelu iznosi se pregled povijesnih i društvenih prilika u Boki, posebice s obzirom na novovjekovno razdoblje. Katolička crkva, vjera i pobožnost Bokelja istaknuti su kao glavni duhovni pokretači Zaljeva svetaca i njegova stanovništva. Ukazuje se na oporučne i druge legate Bokelja tamošnjim crkvama kroz stoljeća (odvjetci plemićkih obitelji Drago, Bizanti, Bolica, Buća i drugih), a autor teksta osobito se obazire na darove bokeljskih pomoraca od 18. stoljeća. Iz teksta saznajemo za cijeli niz bokeljskih pomorskih obitelji, za imena gospodarski moćnih kapetana i brodovlasnika, stoljećima nesebičnih mecena bokeljskih svetišta (Balović, Bane, Burović, Čorko, Martinović, Mazarović, Milošević, Nikićijević, Smeća, Verona, Zambela, Zmajević i druge). Brguljan se posebice bavi motivima brodova uprizorenim na zavjetnim pločicama, kao i slikarskim djelima također nastalim u svrhu zavjeta. Riječ je o prikazima jedrenjaka u olujnome moru i pod zaštitom Blažene Djevice Marije, akvarelima i platnima stranih i domaćih slikara (primjerice mletačkih marinista iz obitelji Luzzo te glasovitog slikara brodova bokeljskoga podrijetla Bazija Ivankovića).

Zlatarskim radovima prezentiranim na izložbi bavi se Arijana Koprčina u tekstu »Ex voto u zlatarstvu Boke kotorske« (41–49). Ukazuje se na zlatarske radove zavjetnoga obilježja, nastale u širokom vremenskom rasponu od 14. do 19. stoljeća, nerijetko uratke vrsnih domaćih i stranih majstora. Odabrani eksponati potvrđuju iznimnu umjetničku, kulturnu i kulturološku vrijednost bokeljske baštine sačuvane pod okriljem Kotorske biskupije. U sklopu ovoga teksta autorica se posebno bavi razdobljem 18. stoljeća, iz kojega je sačuvan najveći broj srebrnih zavjetnih predmeta, što se u cijelosti poklapa s vrhuncem gospodarskoga prosperiteta bokeljskih naselja usmjerenih na pomorsku privredu diljem Jadrana i Sredozemlja.

U drugome dijelu Kataloga donose se slikovni prilozi prezentiranih eksponata (50–102) i kataloški pregled izložaka (103–111) s pripadajućim bibliografskim jedinicama.

Izložba zavjetnih darova bokeljskih pomoraca kroz minula stoljeća, od srednjega vijeka do suvremenog doba, vrstan je presjek kroz dio prebogate bokeljske umjetničke baštine. Ujedno je i vrijedno posvjedočenje sudbina ljudi i obitelji upravljenih prema moru i njegovim čudima, njihove čvrste vjere, poniznosti te duboke zahvale na iskazanoj milosti.

Lovorka Čoralić

Biobibliographica. Zbornik znanstvenog projekta Hrvatska biobibliografska baština, sv. 4, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2014., 205 str.

Godine 2014. objavljen je četvrti broj *Biobibliographicae* – zbornika radova proizišlog iz znanstvenoga projekta Hrvatska biobibliografska baština. Zbornik se sastoji od osam radova: tri izvorna znanstvena, tri pregledna te dva rada bez kategorizacije.

Zbornik započinje radom Branke Grbac »Oporuke zadarskog plemića Krševana Kršave« (7–30) u kojem je prikazan životni put i djelovanje toga zadarskog plemića. U prvome

dijelu rada prikazuju se temeljne odrednice koje se odnose na druge pripadnike obitelji Kršava, dočim je drugi dio posvećen raščlambi podataka o samome glavnom protagonistu rada – Krševanu Kršavi. Temelj navedene analize predstavlja objavljeno i neobjavljeno arhivsko gradivo (Državni arhiv u Zadru), ponajprije oporuke rečenog plemića sastavljene 1396. i 1440. godine, a čiji su prijepisi priloženi radu.

Potom slijedi rad Lovorke Čoralić »Mletački pukovnik i kavaljer svetoga Marka Andrija Pace« (31–47). U njemu se temeljem arhivskog gradiva (Državni arhiv u Zadru i Državni arhiv u Veneciji) te dosadašnjih historiografskih spoznaja analizira djelovanje – imovinski status, obiteljske i poslovne veze, te napose vojni angažman Andrije Pace, mletačkoga časnika djelatnog tijekom i nakon Kandijskoga rata. Raščlamba arhivskog gradiva upravljena je na dva izvora. To su dokument o njegovu imenovanju kavaljerom sv. Marka (1675.) te oporučni zapis napisan 1683. godine u Trogiru (oba dokumenta objavljena su kao prilog radu).

Treći rad »Ivan Antun Marija Cebalo – posljednji hrvatski inkvizitor« djelo je Ivana Armande (49–58). U tekstu je vrlo detaljno obrađen životopis posljednjega hrvatskog imenovanog inkvizitora, dominikanca s Korčule, Ivana Antuna Marije Cebala, koji je živio na prijelazu u 19. stoljeće. Pritom je naglasak stavljen na analizu podataka o njegovu školovanju, boravcima i službama u dominikanskim samostanima. Drugi dio rada posvećen je Cebalinom propovjedničkom djelovanju te aktivnostima vezanim u inkvizitorsku službu.

Vladimir Brnardić autor je priloga »Podmaršal Ivan (Janko) Jelačić« (59–69). U radu se posebno opisuje Jelačićeva vojna karijera od stupanja u službu 1762. godine, pa sve do stjecanja čina general-bojnika (1789.) i počasnog čina podmaršala (1801.). Raščlanjuje se i njegova uloga u brojnim ratovima, a to su rat za bavarsku baštinu, protuosmanski sukobi te koalicijski ratovi protiv Francuske.

Miestopisni rječnik kraljevinah Dalmacije Hèrvatske i Slavonije (1866.) Vinka Sabljara značajan je statističko-topografski izvor za povjesničare, geografte, etnologue i jezikoslovce nastao s ciljem utvrđivanja stanja u zemlji i planiranja budućih modernizacijskih pothvata. Vlatka Tomić u radu »Nepoznato o poznatom: o nastanku *Miestopisnoga rječnika kraljevinah Dalmacije Hèrvatske i Slavonije* Vinka Sabljara« (71–80) na temelju zapisnika Banskoga vijeća i Namjesničkoga vijeća prikazuje okolnosti nastanka, posebice s naglaskom na financijske teškoće oko izdavanja samog dijela.

Autorica sljedećeg rada »Bibliografija radova Bogdana Krizmana« (81–122) jest Paulina Radonić Vranjković. U prvome dijelu rada iznosi kratak životopis te osvrt na recepciju opusa povjesničara Bogdana Krizmana. Drugi dio rada podrobna je bibliografija radova u kojoj su kronološki i po kategorijama (knjige, članci, poglavlja u knjizi, udžbenici itd.) nabrojani uradci ovog značajnog i plodnog povjesničara.

»Vice Medini, *Ad usum et normam parochum s. M. Magdalene de Breno Superiori 1903*« (123–156) pretposljednji je rad Zbornika u kojem je Trpimir Macan priredio zapise Vice Medinija – župnika u Župi sv. Marije Mandaljane. Navedeni župnik iznosi brojne podatke o misnim službama i obredima, običajima i svakodnevnim vijestima iz crkvenog života župe od prosinca 1901. do kolovoza 1903. godine (o služenju misa, podavanjima Crkvi, ukopima, krštenjima i drugome).

Posljednji rad Zbornika »Juraj Križanić« (157–205) djelo je Ivana Goluba. Kao što je razvidno iz samog naslova, u radu se prikazuje životni put i djelovanje znamenitoga hrvatskoga pisca i jezikoslovca Jurja Križanića. U radu je autor sintetizirao temeljne odrednice vezane uz Križanićevo obrazovanje, intelektualno i stručno formiranje, svećeničke dužnosti te istaknuo njegova najvrednija djela. Na kraju rada sadržana je i bibliografija radova o Jurju Križaniću.

Maja Katušić

Povijesni prilozi, god. XXXII, br. 46, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2014., 452 str.

Uobičajenim ritmom izlaženja u 2014. godini objavljena su dva broja *Povijesnih priloga*, a drugi broj koji se ovdje prikazuje sadrži deset priloga. Prvi rad »Baranke u Dubrovniku: Matična komuna u izjavama njihove posljednje volje (XIV. – XV. stoljeće)« (7–46) napisao je Savo Marković. U članku se razmatra nekoliko oporuka s kraja 14. i prve polovice 15. stoljeća pohranjenih u Državnome arhivu u Dubrovniku. Oporuke su dale sastaviti stanovnice građa Dubrovnika, rodom Baranke. Analizom te dosad neobjavljene građe ukazuje se na povezanost oporučiteljica s komunom iz koje su potjecale, ali daje se i mnoštvo podataka o društvenoj povijesti toga razdoblja. Prilog radu su prijepisi dvaju oporuka.

Ozren Kosanović člankom »Obrtnički šegrti i pomoćnici te služinčad u Rijeci prve polovice 15. stoljeća« (47–67) daje doprinos istraživanju pravnog, društvenog i materijalnog položaja obrtničkih šegrti i pomoćnika te služinčadi prve polovice 15. stoljeća. Autor prikazuje dob šegrti pri stupanju u nauk, trajanje nauka, plaće obrtničkih šegrti i pomoćnika, kao i običaje u gradu vezane uz njih, podrijetlo i plaću sluga i sluškinja te njihova prava. Okosnicu istraživanja čini jedina sačuvana notarska knjiga za grad Rijeku za razdoblje 15. stoljeća gradskog notara i kancelara Antuna de Renna iz Modene.

U prilogu »Nikola Modruški *avant la lettre*: Društveno podrijetlo, akademski put i počeci crkvene karijere (uz prilog o slučaju živog mrtvaca u Senju)« (69–94) Luka Špoljarić preispituje uvriježena mišljenja o početnome razdoblju života biskupa Nikole Modruškoga u širem društveno-političkom kontekstu. Time je rad također doprinos poznavanju obrazovanja dalmatinskih studenata u okviru Mletačke Republike te odnosa Frankapana prema Crkvi od 1437. do 1464. godine. Napoljetku, ukazuje se na dosad nepoznati autografski zapis Modruškoga o slučaju živog mrtvaca u Senju kao jedinom sačuvanom literarnom izvoru o tome fenomenu.

Djelovanjem franjevca trećoredca Šimuna Klimantovića bavi se Branimir Brgles u radu »Sklapanje povijesne slike svijeta u Kronici Šimuna Klimantovića« (95–128). Autor kroz Kroniku daje uvid u unutarnji svijet Klimantovića, ali i razmatra problematiku kolektivnog pamćenja i »umijeća pamćenja«. U radu je objavljena i cjelovita transkripcija Klimantovićeve kronike.

Nove vijesti o doseljavanju morlačkoga stanovništva na područje šibenske Zagore potkraj dvadesetih i početkom tridesetih godina 16. stoljeća iznosi Kristijan Juran u prilogu »Dosljavanje Morlaka u opustjela sela šibenske Zagore u 16. stoljeću« (129–160). Utvrđuje